

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ԿԸ ՆԱՅԻ ԴԵՊԻ

ՔՍԱՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ԴԱՐԸ

Այսօր աշխարհ կանգնած է երկարաձգուող բազմաթիվ հարցերու առջեւ, որոնք տասնամեակներով պիտի քաշկռտեն իրենց ներկայութիւնը նաեւ քսանմէկերորդ դարու օրակարգին վրայ: Կենսոլորտային հարցերը եւ համաճարակները, կորիզային ոյժը եւ ինքնակործանումի կարելիութիւնը, բնակչութեան աճը եւ հաւանական զանգուածային սովը, արհեստավարժութեան տարածումը եւ, իբր հետեւանք, միլիոնաւորներու անգործութիւնը մտահոգիչ երեւոյթներ են այսօր եւ պիտի կազմեն քսանմէկերորդ դարուն օրակարգին գլխաւոր մտահոգութիւնները:

Հայ Աւետարանական Եկեղեցին, իր կարգին, կը հետաքրքրուի իր ապագայով: Քրիստոնէութիւնը կրօն մը ըլլալէ աւելի՝ հաւատք է, յոյսին հաւատքը: Տէր Յիսուս պատուիրեց իր աշակերտներուն աշալուրջ ըլլալ «ժամանակներու նշաններուն» առջեւ: Առաջին դարու քրիստոնեաներէն սկսած՝ եկեղեցին իր աչքերը յարատեւօրէն յառած է դէպի ապագան՝ Տիրոջ փառաւոր վերադարձին ակնկալութեամբ: Եւ, անշուշտ, ապագայի առնչութեամբ հետաքրքրութիւնը կը սրի, երբ պատմութեան ընթացքը կէտադրուի եկեղեցական, ազգային եւ ալլաբնոյթ տարեղարձներով ու տօներով:

Նման հանգրուաններ ունին իրենց ուրոյն կշիռը ինքնաքննութեան մարզին մէջ: Ո՞վ ենք մենք եւ ի՞նչ տեսակ անձեր ենք: Ըրա՞ծ ենք մեզմէ ակնկալուածը եւ եղա՞ծ ենք հաւատարիմ տնտեսներն անցեալին: Ի՞նչ կ'ակնկալուի մեզմէ եւ ի՞նչպէս պիտի ղիմագրաւենք նոր եւ անակնկալ մարտահրաւէրները: Կարեւոր հարցումներ արդարեւ: Կ'ուզենք պահ մը անջատուիլ մեր առօրեայ գործերուն կշռոյթին նեղ ծիրէն եւ սեւեռաբիր նայիլ դէպի ապագայի լայն հորիզոնները եւ անոնցմէ անդին: Իբր աշալուրջ մարդեր՝ կ'ուզենք գիտնալ անյայտը:

Կ'ուզենք գիտնալ անյայտը, սակայն այս փափաքը չփոթելու չէ գու-

չակութեան վատառողջ մոլութեան հետ: Անտեղի է ճշդել 2058 տարուան ընթացքին պատահելիք հաւանական տագնապ մը եւ ջանալ այժմէն ծրագրել անոր յաղթահարումը: Մեր ընելիքն է պարզապէս գիտակից ջանքով փոխադրուիլ մտածողութեան նոր ոլորտ մը, այսինքն՝ նկատի առնել ապագայի մարտահրաւէրները, արժեւորելով մեր ներկայ ձգտումներն ու կարելիութիւնները, եւ ճշդել թէ ապագան դիմագրաւելու հեռանկարով ո՞ր կեդրոնացնելու ենք մեր ուժերը այսօր: Ահա այս հասկացողութեամբ է որ Հայ Աւետարանական Եկեղեցին պատրաստուելու է քսանմէկերորդ դարը դիմագրաւելու:

Սակայն նախ հարցում մը: Հայ աւետարանական ո՞ր եկեղեցիին մասին է խօսքը: Մենք գիտենք թէ իրողութեան մէջ կան հայ աւետարանական երկու եկեղեցիներ:

Կայ 1846ին ծնած Հայ Աւետարանական Եկեղեցին, որուն անդամները հաւաքուեցան ո՛չ թէ եկեղեցի կազմելու՝ այլ սենեակի մը մէջ Աստուածաշունչը սերտելու համար, եւ որ Աստուածաշունչի շուրջ հաւաքուած հաւաքականութիւնը վերածուեցաւ եկեղեցիի՝ Սուրբ Հոգիին ներգործութեամբ: Կայ Հայ Աւետարանական ուրիշ եկեղեցի մըն ալ, որ ունի փառաւոր շէնք, Աստուածաշունչի եւ ամէն դիւրութիւն, սակայն Աստուածաշունչը կը բացուի միայն Կիրակի օրերը:

Կայ ա՛յն եկեղեցին, որ 150 տարիներ առաջ անդրադարձաւ վերստին ծնունդի եւ հոգեւոր կեանքի անհրաժեշտութեան, եւ հակառակ ներքին ու արտաքին ամէն դժուարութեան, պահեց իր հաւատքը, իր ինքնատիպ ապրելակերպը եւ տոկաց՝ Քրիստոսով: Կայ նաեւ այլ եկեղեցի մը, որ կարեւորութիւն չ'ընծայեր վերստին ծնունդի փորձառութեան եւ Սուրբ Հոգիին յառաջացուցած առաքինութիւններուն, կը դիմէ անձնական ջանքով ինքզինք բարեգարդելու սկզբունքին եւ կը քաշկռտէ իր գոյութիւնը՝ առանց Քրիստոսի:

Կայ ա՛յն եկեղեցին, որ կը կառչի իր աւետարանական սկզբունքներուն եւ համոզումներուն՝ զրկանքներու, մեկուսացումի եւ վտարումի գինով, եւ Աստուծոյ շնորհքով կը վճռէ հաստատ մնալ մինչեւ մահ: Կայ նաեւ ուրիշ եկեղեցի մը, որուն համար կառչելիք բան չկայ, եւ որ, սկզբունքի եւ համոզումի չգոյութեան պատճառով, կը համակերպի ամէն հոսանքի:

Կայ ա՛յն եկեղեցին, որ կը սիրէ հայրերէն աւանդուած իր ազգային ժառանգութիւնը եւ կը ջանայ անխաթար պահել իր ինքնութիւնը նոյնիսկ օտար երկինքներու տակ, կ'անգոսնէ բազմատեսակ արգելքներ եւ արիաբար կը պայքարի հոգեկան բռնաբարումներու դէմ: Կայ ուրիշ եկեղեցի մըն ալ, որուն համար նուիրական ոչինչ կայ իր հայրերէն աւանդուած ժառանգութեան մէջ եւ որ պատրաստ է դիմագիծ եւ անուն փոխելու օրւան «պահանջին» համաձայն:

Կայ Հայ Աւետարանական Եկեղեցին, որ կը սիրէ ու կը յարգէ իր Մայր Եկեղեցին, անոր տոհմիկ հաւատքը, աւանդուած՝ սրբակենցաղ իր հայրերէն, երկունքի կը մատնուի անոր առաքելական դիմագիծը անաղարտ պահելու համար, եւ կը պայքարի անոր աւետարանական պարզութեան պահպանումին համար: Կայ նաեւ Հայ Աւետարանական կոչուած ուրիշ եկեղեցի մը, որ Մայր Եկեղեցիի յարգանքը կը չփոթէ համակերպումի սկզբունքին հետ եւ տարբերութիւն չի նշմարեր հաւատալիքներու միջեւ: Երջանիկ անտարբերութիւն եւ յամեցող մահ...:

Այս պատկերին առջեւ այսօր այժմէական հարց կը մնայ այն թէ Հայ Աւետարանական ո՞ր Եկեղեցին է, որ դիմագրաւելու է քսանմէկերորդ դարուն մարտահրաւէրները: Հայութենէ եւ աւետարանականութենէ պարպուած չակերտեալ Եկեղեցի՞ն, թէ ա՛յն որ այսօր կը պահէ իր հայութիւնը եւ աւետարանականութիւնը, եւ վստահելով Աստուծոյ շնորհքին՝ կ'ուխտէ պայքարիլ քսանմէկերորդ դարու ամէ՛ն տեսակի արգելքներուն եւ դժուարութիւններուն եւ անակնկալ եւ անգուշակելի բոլո՛ր դէպքերուն ու կործանարար զօրութիւններուն դէմ: Պատասխանը պարզ է՝ այս վերջինը, որովհետեւ հայութենէ եւ աւետարանականութենէ պարպուած չակերտեալ եկեղեցին ո՛չ հարց ունի, ո՛չ մարտահրաւէր եւ ուրեմն՝ ոչ ալ պայքար:

Պէտք է ընդունիլ որ իբր Բրիստօսի մարմինը՝ եկեղեցին մարդերու եւ կիներու հաւաքականութիւնն է, հետեւաբար եւ ընկերային էութիւն մը: Իբր այդ՝ որեւէ վայրի մէջ եկեղեցիին գոյութիւնը կ'ենթադրէ ընկերային կապերու ցանցը, ինչպէս նաեւ առնչակից անձերուն ներկայութիւնը: Հետեւաբար՝ եկեղեցին կարելի չէ առանձնացնել մարդկային ընկերութիւնը յուզող հարցերէն:

Այս պարագան հաւատացեալը կը դնէ բարոյական հիմնահարցերու եւ վարդապետական սկզբունքներու դիմաց: Եկեղեցին ու հաւատացեալները պարտաւոր են ստուգել եկեղեցիին հասարակական դերին տարազը՝ զայն դիտելով կրօնական ազատախոհութեան եւ պահպանողականութեան երկու ծայրայեղ դիրքերէն, մանաւանդ նկատի առած հաւատացեալներու անձնական կեանքին գերզգայուն կացութիւնը:

Այս մտահոգութիւններով է որ Հայ Աւետարանականներ պարտաւոր են կանգ առնել 150ամեակի այս հանգրուանին եւ նայիլ դէպի ապագան: Ժամանակին այս հանգրուանը եւ ապագային պատկերը մեր առջեւ կը բանան ժամանակամիջոց մը, որուն մէջ կարելի է խորհրդածել մեր ներկային եւ ինքնութեան մասին: Ներկան եւ ապագան են, որոնք կը ձեւաւորեն մեր մտածումներն ու մտածելակերպը: Հակադրելով ներկան ապագայի լաւ կամ վատ մտապատկերներուն՝ կը ստեղծենք հնարաւորութիւնը լրջօրէն խորհրդածելու մեր կեանքին եւ երազներուն եւ մեր հայրերէն մեզի կտակ-

լած ժառանգին մասին:

Խոչ են մեր ժառանգութեան առանձնայատկութիւնները: Պէտք է նախ սրբագրել թիւրիմացութիւն մը, որ կը յամենայ շատերու՝ աւետարանական թէ ոչ, մտքին մէջ: Մեր հայրերը չփոխանցեցին մեզի նոր դաւանանք մը: Հայ Աւետարանական Եկեղեցիին հաւատոյ հանգանակը ընդհանրական եկեղեցիին հանգանակն է եւ անփոփոխ: Հայ Աւետարանական Եկեղեցիին տարբերութիւնը վարդապետական է յատուկ շեշտաւորումով եւ աստուածաբանական իւրայատուկ բացատրութեամբ: «Միայն Յիսուս», «Միայն հաւատքով», «Միայն շնորհքով», «Ապաշխարութիւն», «Վերստին ծնունդ», «Միայն Աստուածաշունչը» նշանաբանները եւ բոլոր հաւատացեալներու քահանայութեան, անհատի խղճի ազատութեան, սուրբ կեանքի տենչին, ինքնաբուխ աղօթքի, սրտաբուխ երգին, Աստուածաշունչի սերտողութեան եւ ազատ եւ անծէս պաշտամունքի սկզբունքները, ինչպէս նաեւ յաւիտենական կեանքի հաւատք եւ վախճանաբանական աստուածաբանական եզրերը մաս կազմած են Հայ Աւետարանական Եկեղեցիին, ինչպէս նաեւ հայ աւետարանական մարդուն հիմնական համոզումներուն: Մեր հայրերը ամուր կառչեցան անոնց եւ մեզի փոխանցեցին զանոնք՝ սուղ գինով:

Պէտք է ընդունիլ, որ յիշեալ նշանաբանները, սկզբունքները եւ աստուածաբանական եզրերը ունին խորապէս աստուածակեդրոն, ուրեմն եւ առողջ Քրիստոսակեդրոն հասկացողութիւն: Միայն Յիսուս՝ կը նշանակէ թէ Տէր Յիսուս փրկչակից չունի միայն հաւատք՝ մարդ գործերով չէ որ կրնայ արդարանալ՝ այլ միայն հաւատքով, որուն ներշնչիչն է Սուրբ Հոգին: Վերստին ծնունդով հաւատացեալը ձրիաբար կը ստանայ Քրիստոսի յարուցեալ կեանքին միացած ըլլալու հաւաստիքը, եւ միայն շնորհքով կը կենայ ա՛յն ճշմարտութեան համար, թէ մարդուն փրկութիւնը Աստուծոյ ձրի շնորհքն է, որովհետեւ շահուած շնորհքը շնորհք չէ: Միայն Աստուածաշունչ՝ կը նշանակէ որ եկեղեցական աւանդութիւնները կշիռ կ'ունենան միայն Աստուածաշունչին վկայութեան բովէն անցնելէ ետք: Ամէն մարդու քահանայութեան սկզբունքին համաձայն՝ Սուրբ Հոգիով եւ Քրիստոսով նոր կեանքի տիրացած հաւատացեալը կը դառնայ իր ընկերոջ աւետարանիչը՝ զայն Քրիստոսի առաջնորդելու համար: Անհատին խղճի ազատութեան գիտակցութեան հասկացողութիւնը կախում ունի Սուրբ Հոգիին ներգործութեան հաւատքէն: Սուրբ կեանքի տենչը, ինքնաբուխ աղօթքը եւ Աստուածաշունչի սերտողութեան աւետարանական սկզբունքները կը բացատրուին ոչ իբր անհատ հաւատացեալին նախաձեռնութիւնները՝ այլ իբր Սուրբ Հոգիին ներգործ գորութեան հետեւանքը: Նոյնն է պարագան բարի գործերու համար ալ, որոնք հաւատքի արգասիքն են Սուրբ Հոգիին ներգործութեամբ: Ազատ եւ անծէս պաշտամունքներու

հաւատքը կը շեշտէ Սուրբ Հոգիին անկաշկանդ ներգործութեան եւ աշխատանքի հասկացողութիւնը: Գալով յաւիտենական կեանքի հաւատքին եւ վախճանաբանական աստուածաբանական տեսութեան՝ աւետարանական մարդը ամէն բան կը վերագրէ Աստուծոյ, որ կը յայտնուի եւ կատարելութեան կը հասնի Քրիստոսով: Մէկ խօսքով՝ հայ աւետարանական հաւատացեալը եւ եկեղեցին ունին Աստուածակեդրոն եւ Քրիստոսակեդրոն աստուածաբանութիւն: Եւ այս ժառանգութիւնը չի կրնար ըլլալ սակարկելի: Մեր պարտականութիւնն է շնորհակալութեամբ ընդունիլ թանկագին ժառանգութիւնը եւ անապական կերպով զայն փոխանցել մեր յետնորդներուն:

Իսկ ո՞ր ենք մենք այսօր: Ո՛ր կը դիմենք, եւ ո՞ր կ'ուզենք դիմել: Քսանմէկերորդ դարուն մարտահրաւէրները ներկայ են արդէն: Ընկերային կեանքի այժմու ոճը, պետական կարգ մը վարչաձեւերու ոչհամայնքային աշխարհիկ դրութիւնը, ազատ դաստիարակութեան սրընթաց վազքը գիտական եւ մասնագիտական տարողութեամբ, լրատուական անմիջական հաղորդակցութեան նորութիւնները եւ ասոնց առընչակից երեւոյթները կ'արգելակեն մեր ժառանգութեան պահպանումին գործը եւ կ'անհանգստացնեն մեզ: Մարդկային անձնական յարաբերութեան դրութիւնը, ա'յնքան հիմնական կրօնական ու հոգեւոր կեանքին համար, վտանգի ենթարկուած է այսօր: Իսկ ընտանեկան կեանքը՝ առաւել եւս: Եւ քանի որ եկեղեցին Աստուծոյ ընտանիքն է տուժողը եկեղեցին է նաեւ:

Քրիստոնէութիւնը քսանմէկերորդ դարուն մէջ պիտի ըլլայ բազմաձաղկութեային եւ ընդգրկէ տարբեր ազգերու եւ երկիրներու ժողովուրդները: Աշխարհացրիւ Հայ Աւետարանական Եկեղեցին, չի կրնար խուսափիլ այս իրադրութեան հետեւանքներէն: Շնորհիւ գիտական մերօրեայ նուաճումներուն՝ աշխարհ վերածուած է երկրագնդային գիւղի-ինքնագիտակից գոյութեան համար վտանգաւոր երեւոյթ մը՝ արդարեւ:

Եկեղեցիին հաւատքը, սակայն, իր մէջ ընդգրկած է յոյսի հիմնական պատգամը: Ամէն դարու մէջ քրիստոնէական այս յոյսը, խարսխուած Քրիստոսը յարուցանող Աստուծոյ զօրութեան վրայ, միշտ յաղթական պահած է եկեղեցին:

Եկեղեցական պատմութեան մէջ, քսաներորդ դարը կը յատկանշուի էքիւմենիք շարժումով: 1920ական թուականներէն ասդին, այսինքն՝ Մերձաւոր Արեւելքի Հայ Աւետարանական Եկեղեցիին կազմութեան տարիներուն իսկ, մեր եկեղեցիին առաջնորդները մասնակցեցան եկեղեցական միջազգային համաժողովներու եւ կազմակերպութիւններու, ինչպէս՝ «Միջազգային Միսիոնարական Խորհուրդ»ը, «Հաւատք եւ Գործ»ը, «Քրիստոնէական Դաստիարակութեան Միջազգային Խորհուրդ»ը իսկ, 1948ին, մեր եկեղեցին եղաւ Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի հիմնադիր ե-

կեղեցիներէն մէկը: Անդամակցեցաւ Ժողովական Եկեղեցիներու Միջազգային Խորհուրդին, ինչպէս նաեւ Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդին: Էքիւմենիք շարժումը, իր բոլոր անպատեհութիւններով եւ թերութիւններով հանդերձ, ստեղծեց տիալոկի եւ իրարհասկացողութեան կարելիութիւնը: Իսկ քսանմէկերորդ դարուն եկեղեցիները պէտք ունին քրիստոնէական միասնականութեան:

«Մէկ հօտ մէկ հովիւ» նշանաբանը, սակայն, միօրինակութեան հրաւէր մը չէ որ կը ներկայացնէ, այլ՝ միաբանութեան: Յարգանք իրարու հանդէպ, ճանաչում իրարու առանձնայատկութիւններուն, գնահատանք իրարու հանդէպ եւ գործակցութիւն: Եկեղեցիներն աւելի խորանալու են իրենց մասնայատկութիւններուն մէջ, որպէսզի աւելի դիւրին եւ արդիւնաւէտ ըլլայ անոնց իրարու հետ գործակցելու փորձը: Հայ Աւետարանական Եկեղեցին դիմագրաւելու է այս մարտահրաւէրը լայն սիրտով եւ բարի կամեցողութեամբ: Վերջապէս մեր եկեղեցիներուն միջեւ համաձայնութեան կէտերը թիւով աւելի են քան տարակարծութիւնները:

Այս նկատուելու է եկեղեցիներուն թիւ մէկ նախապատուութիւնը, մանաւանդ երբ բոլոր եկեղեցիները անխտիր կը դաւանին Քրիստոսի Եկեղեցիին մէկութիւնը՝ մէկ հօտ մէկ հովիւ նշանաբանով: Եկեղեցիին մէկութեան հաւատքն է անոր ինքնութեան պահպանումին հաւաստիքը եւ անոր առաքելութեան արդարացումը: Մէկ առաքելութիւն կը նշանակէ մէկ եկեղեցի:

Յիշուեցաւ որ Հայ Աւետարանական Եկեղեցիի հիմնադիր մեր հայրերը կը սիրէին եւ կը յարգէին Մայր Եկեղեցին: Այսօր նոյնն է մեր դիրքը եւ մնալու է նոյնը: Ուշագրաւ երեւոյթ է, որ հայ ազգը եկեղեցական տօնակատարութեամբ կը դիմաւորէ քսանմէկերորդ դարը, որուն առաջին տարին հայ եկեղեցիի հիմնադրութեան 1700ամեակն է: Հայ Աւետարանական Եկեղեցին, իբր մէկ հարազատ մասը հայ եկեղեցիին, լման տարողութեամբ մասնակցելու է համազգային տօնակատարութեան՝ փառք տալով Աստուծոյ եւ շնորհակալութիւն յայտնելով Մայր Եկեղեցիին:

Սակայն իբր հայ բարեկարգեալ եկեղեցի՝ Հայ Աւետարանական Եկեղեցին մնալու է հաւատարիմ իր սկզբունքներուն, որոնք կը ներկայացնեն աստուածաբանական Աստուածակեդրոն դիրք եւ հոգեւոր կեանքի Քրիստոսակեդրոն վարքագիծ: Հրաժարիլ անոնցմէ՝ պիտի նշանակէր անհաւատարմութիւն հանդէպ այն ժառանգին, որ հասած է մեզի, Աստուծոյ շնորհքով, մեր հայրերուն զոհողութեամբ եւ հաւատարմութեամբ:

Քսանմէկերորդ դարուն ականբախ երեւոյթներէն մէկն է մոլեռանդութեան մարտահրաւէրը: Իբր հակազդեցութիւն քսաներորդ դարու ազատախոհութեան եւ բարոյական սկզբունքներու ոտնակոխումին եւ հոգեւոր սնանկութեան՝ այսօր մոլեռանդութեան հոգին թափանցած է ընկերային,

63-99
քաղաքական, նոյնիսկ գիտական, եւ, մանաւանդ, կրօնական բնագաւառ-
ներէն ներս: Մտահոգութիւն պատճառող իրողութիւն է այն, որ կրօնա-
կան մոլեռանդութիւնը արտայայտութիւն կը գտնէ կրօնական պահպա-
նողականութեան մէջ: Ազատականը մոլեռանդ ազատական է, պահպա-
նողականը՝ մոլեռանդ պահպանողական: Քսանմէկերորդ դարու Հայ Աւե-
տարանական Եկեղեցիին մարտահրաւէրներէն մէկն է զերծ մնալ այս ախ-
տաւոր հոգեվիճակէն: Ան մնալու է աւետարանական սկզբունքներուն սահ-
մանին մէջ եւ իբր Տէր Յիսուս Քրիստոսի հաւասարակշռեալ աշակերտը,
մնալու է աշակերտի դերին մէջ, եւ միշտ պատրաստ՝ սորվելու, սրբագ-
րուելու եւ բարեկարգուելու: Մոլեռանդութեան հիւանդութիւնը չի դար-
մանուիր մոլեռանդութեամբ: Հայ Աւետարանական Եկեղեցին ունենալու
է դարմանող բժիշկի դերը: Տէր Յիսուս Քրիստոսի մէջ բոլորին տեղ կայ
եւ եկեղեցին ստանձնելու է իր պարտականութիւնը բոլորին հանդէպ, կրէ
զանոնք եւ ջանայ բուժել եւ դարմանել հոգեւորապէս հիւանդ եղբայրներն
ու քոյրերը եւ տանիլ զանոնք Քրիստոսի բուժարար ներկայութեան:

Հայ Աւետարանական Եկեղեցին բարեկարգեալ եկեղեցի է: Պէտք է
մոռնալ, սակայն, որ բարեկարգեալ եկեղեցին կը պահէ իր բարեկարգեալ
վիճակը՝ եթէ ըլլայ նաեւ բարեկարգուող եկեղեցի: Պէտք է ըլլալ աչալուրջ,
որպէսզի բարեկարգութեան գործընթացը տեղքայլ չընէ: Հետեւելով Տէր
Յիսուսի հետքերուն եւ հնազանդելով Սուրբ Հոգիի նորոգող զօրութեան՝
Հայ Աւետարանական Եկեղեցին տեւապէս նորոգուելու է եւ հրաժարելու
է ժամանակավրէպ եւ հնամաշ սովորութիւնները պահելու տրամադրու-
թենէն եւ անդրադառնալու է ժամանակներու նշաններէն խրատուող իր
դերին: Տէր Յիսուս մեծագոյն բարեկարգիչն է, Սուրբ Հոգին՝ հօրագոյն
նորոգողը: Սուրբ Հոգիին ներգործութեամբ բարեկարգուիլ եւ բարեկար-
գել... Այս ըլլալու է առաջնահերթ օրակարգը բարեկարգեալ եկեղեցիին:

Հայ Աւետարանական Եկեղեցին աւետարանչական եկեղեցի է: Անոր
գլխաւոր մտահոգութիւնն է մարդ արարածին հասնիլ Քրիստոսի փրկու-
թեան աւետարանին բարի լուրով եւ պատմել Հօր Աստուծոյ անպատում
սէրը, հիանալի շնորհքը եւ անսահման զոհողութիւնը փրկելու համար զինք
մեղքի իշխանութենէն: Հայ Աւետարանական Եկեղեցին կը կորսնցնէ ոչ
միայն իր առաքելութիւնը՝ այլեւ իր ինքնութիւնը, եթէ հանդուրժէ իր աւե-
տարանչական խոյանքի արգելակումին: Ան քսանմէկերորդ դարը դիմաւոր-
ելու է աւետարանչական վերանորոգ ուխտով, քանի որ աւետարանչու-
թիւնը սահման չի ճանչնար: Հայ Աւետարանական Եկեղեցին պարտական
է իր ազգի զաւակներուն, իր ապրած երկիրներու ժողովուրդներուն ուր
որ ալ գտնուին անոնք:

Եթէ կարելի ըլլար խօսիլ դար մը կամ երկու դար առաջ, աւելի դիւ-
րին պիտի ըլլար ընել վերիվերոյ վստահ յայտարարութիւններ գալիք դա-

րերու մասնայատկութիւններու մասին: Եթէ քսաներորդ դարը բան մը սորվեցունցած է մեզի, անիկա նման յայտարարութիւններէ խուսափիլն է: Ապագան բազմերանգ եւ խուսափուկ անծանօթ մըն է՝ մարդուն նկարագրին պէս: Միայն Աստուած է յաւիտենական անփոփոխը, մեր կեանքին խարիսխը եւ եկեղեցիին Տէրը:

«Մենք սուրբ Աւետարանին աշակերտած եւ անոր հոգեկեցոյց սկըզբունքները արդէն որդեգրած ըլլալով... որոշած ենք կազմուիլ Հայաստանեայց Աւետարանական Եկեղեցի եւ ոչ ուրիշ բան», յայտարարեցին մեր հայրերը եւ Աստուծոյ շնորհքով տեւեցին մինչեւ այսօր:

Ինչո՞ւ մենք չկրկնենք նոյնը վերանորոգ հաւատքով եւ անխարդախ անկեղծութեամբ, տեւենք Աստուծոյ շնորհքով, եւ յայտարարենք ամէնուրեք, թէ «Քու փառքդ պիտի պատմենք սերունդէ սերունդ»:

ՅՈՎՀ. Ն. ԳԱՐՃԵԱՆ

Նախագահ՝

Մերձաւոր Արեւելքի

Հայ Աւետարանական Եկեղեցիներու Միութեան